

VAKAR/Yesterday

Dokumentinio pilnametražio muzikinio filmo scenarijė traktuotė.

Istorinė medžiaga ir filmo herojų prisiminimų fragmentai

XX a. 6-asis dešimtmetis Lietuvoje - tai N.Chruščiovo *atšilimo laikotarpis*, kada iš Sibiro *Gulago* grįžo tremtiniai, formaliai pasmerktas *stalinizmas* ir oficialios valdžios siekimas sukurti komunistinę visuomenę *žmogišku veidu*. Vengrijos 1956 m. sukilimas, dar vėliau 1968 m. *Praho pavasaris*, nors ir žiauriai numalšinti, tačiau įžiebė laisvo žodžio iliuziją, kurios ypač reikėjo jaunajai kartai. Vietnamo karas, branduolinis Karibų konfliktas pagimdė Vakaruose masinį *pacifistinį* judėjimą - visuomenei nusibodo gyventi amžino ruošimosi karo nuotaikomis, o jaunajai kartai – aukoti savo gyvybes. Jaunoji karta norėjo kitokių vertybių, pagrįstų meilės, laisvės, tarpusavio supratimo ir saviraiškos idėjomis.

Būtent tokiomis aplinkybėmis muzika tapo tuo laidininku, kuris geriausiai galėjo atspindėti jaunimo siekius. Šios idėjos, nors ir sunkiai, skynėsi kelią pro *Geležinę Uždangą* į Sovietų Sąjungą, o ypač į Baltijos kraštus: Lietuvą, Latviją, Estiją.

Jaunoji karta, gimusi po karo, nepažinusi tiesiogiai jo baisumų ir pokario tremčių, turėjo daugiau drąsos, bet iš savo tėvų bei senelių lūpų puikiai suvokė jų aukos kainą vardan laisvės ir nepriklausomybės. Nors iš pažiūros atrodė, kad lietuviai susitaikė su okupacija ir savo noru stato komunizmą, tačiau *chruščiovkių* virtuvėse buvo visai kitos kalbos ir visai kitos nuotaikos. Jaunimo muzika tapo kitokių nuotaikų reiškėja, todėl *rokenrolas* ir *big-bytas* XX a.

6-7 dešimtmetyje Lietuvoje gimė kaip laisvės metafora, metanti iššūkį nesusitaikančio žmogaus sąmonei, kūrybai ir patirčiai. Ji tapo geriausiu instrumentu įgyvendinti priešpriešą oficialiai kultūrai. Rokas ir bigbytas tapo fenomenu, kuriame susiliejo visi įmanomi *rezistencinės kultūros* elementai: tyčinis socialinių vaidmenų ir normų-kaukių nuplėšimas - ilgi plaukai, nutrinti platūs džinsai, gitara – vietoje kūjo ir pjautuvo, o laisva meilė - vietoje sustabarėjusios tarybinio žmogaus (vadinamo *sovoko*) moralės. Hipių judėjimas, ėjęs koja kojon su roko muzika, pagrįstas laisvu nuo bet kokių taisyklių gyvenimu - tik darna su gamta, ekologija („gėlių vaikai“). Jaunimo muzika tapo fenomenu, skiriančiu kasdienį gyvenimą nuo išgalvoto, nenatūralaus ir jėga primesto.

Dėl Sovietų Sąjungos izoliacijos bene vienintelis šaltinis apie Vakarų pasaulyje vykstančius procesus buvo radijo imtuvai. 1964 m. Liuksemburgo radijo bangomis Lietuvos jaunimą pasiekė pirmosios grupės *The Beatles, Rolling Stones, Animals* dainos. Muzikos ir tekstų paprastumas, nuoširdumas bei novatoriškumas užbūrė jaunas širdis.

Nuo 7-ojo dešimtmečio vidurio Lietuvos jaunuoliai entuziastingai puolė drožti gitaras ir burtis į muzikines grupes. Beveik visos šio laikotarpio grupės buvo susikūrusios vidurinėse, profesinėje bei aukštosiose mokyklose. Vilniuje - „Vienuoliai“, Kęstučio Antanėlio grupė, „Kėkštai“. Pagrindinės Kauno roko grupės buvo „Kertukai“, „Aitvarai“, „Nuogi ant slenkščio“. Iš kitų Lietuvos miestų minėtini Druskininkai, kur apie 1965 metus susikūrė Miko Suraučiaus vadovaujama grupė. Kadangi naujoji muzikinė mada buvo įtakota grupės „The Beatles“, ji buvo pavadinta *bitlomanijos* terminu, o stilius – bigbyto (*big-beat*) terminu.

Nuo 1967-ųjų metų galima įžvelgti kokybiškai naują etapą, kuriame muzikuojančios grupės perėjo prie savų muzikinių idėjų generavimo. Kūrėsi naujos grupės: Vilniuje – „Bočiai“, „Gėlių Vaikai“, „Rupūs Miltai“, Šiauliuose – „Saulės Vaikai“, Kaune – „Vyturėliai“, „Vaizbūnai“, „Perkūno Ainiai“, „Dainiai“, „Raganiai“, „Gintarėliai“. Gitarų muzikai neliko abejingos ir merginos. Vilniuje muzikavo merginų roko grupė „Bitės“, o Kaune susikūrė net dvi merginų *gitarinės* grupės: viena taip ir vadinosi - „Merginos“, kita – „Eglutės“.

Bigbyto muzikos bumai greitai imtas aptarinėti plačiai ir visuotinai. Valdžia į šią muziką žiūrėjo neigiamai: vadinta „triukšmingu ritminiu gitarų dundesiu ir žvangesiu, neturinčiu nieko bendra su muzika; vulgariu klyksmu „įkvepiančiu“ net instrumentų laužymą, daužymą ir pan.“. Tačiau valdžiai greitai supratus, jog žaibiškai plintančios muzikinės mados neįmanoma uždrausti, buvo stengiamas ją kontroliuoti ir pritaikyti sovietinei propagandai.

Dėl Sovietų Sąjungos ekonominio atsilikimo įsigyti roko muzikos grojimui reikalingus instrumentus bei įgarsinimo techniką buvo neįmanoma. Todėl roko pionieriams tiek gitaras, tiek įgarsinimo techniką teko gamintis patiems - būti tiek staliais, tiek radiotechnikais. Taip buvo sukurti įvairūs gitariniai efektai, stiprintuvai, mikrofoniniai stovai. Netgi stygas jaunuoliai kartais gamindavosi patys. Ši gitarų gaminimo karštligė neapsiėjo be aukų - kaip antai Vilniaus roko scenos lyderis Kęstutis Antanėlis, begamindamas gitarą, neteko dešinės rankos piršto. Kaune gyvenęs nagingas mechanikas Dimka, grėžimo mašinėlė plieninę paprastą stygą apskurdavo viela ir taip gimdavo bosinės gitaros styga.

„Po pirmųjų grojimų tokiomis stygomis pirštai būdavo kruvini“, – pasakoja R. Katinas, bigbyto grupės „Bočiai“ narys. - „Bosines stygas taip pat vogdavome iš mokyklų pianinų ir tempdavome ant gitarų. Sykį, susitarę su sargu už kelis butelius degtinės, patekome į mokyklos aktų salę ir „nurengėme“ ten stovėjusį pianiną „Ryga“ – išsukome storąsias stygas. Kilo didelis triukšmas, bet „nusikaltėlių“ taip niekas ir neišaiškino, sargas buvo mūsų pusėje“.

Broliai Kėkštai (nuotraukos viršuje) ir jų sukurtos bei pagamintos savadarbės gitaros

Nuo vaikystės besidomintys radiotechnika, vilniečiai broliai Kėkštai apie 1965 metus vieni pirmųjų pasigamino elektrines gitaras, stiprintuvus, kurių negamino jokia Sovietų Sąjungos įmonė. 1966 metais sukūrė ansamblį ir pradėję muzikuoti, broliai susidomėjo šviesos muzika. Šio domėjimosi rezultatas – šviesos efektų sistema, veikianti pagal scenoje grojamą muziką. Spalvoti šviestuvų stiklai vieną naktį buvo nusukti nuo gatvės šviesoforo, nes nei gauti, nei pasigaminti jų nebuvo įmanoma. Paradoksalu, bet šis “išradimas” 1967 m. dalyvavo LTSR ūkio pasiekimų parodoje Vilniuje, o 1968 m. - liaudies ūkio pasiekimų parodoje Maskvoje ir laimėjo medalį, kaip “priedas prie saviveiklinio estradinio ansamblio”. Ši šviesos muzikos sistema buvo vienintelė tokio pobūdžio, novatoriška ji būtų buvusi ir Vakaruose, tai šiuolaikinių diskotekų šviesos sistemų prototipas.

Visi grupių pavadinimai buvo nelegalūs ir niekur oficialiai negalėjo būti įvardinti. Oficialiai visos grupės turėjo vadintis tos institucijos vardu, kuriai formaliai priklausė. Jeigu grupė norėjo koncertuoti publikai, ji turėjo būti „prirašyta“ gamyklos kadro skyriui, kolūkio kultūros namams ar net Sovietinės Armijos daliniui - “nepriklausoma” grupė galėjo muzikuoti nebent daugiabučio namo rūsyje. Taip K. Antanėlio grupė, prisiglaudusi Vilniaus ryšininkų klube, oficialiai vadinosi Vilniaus ryšių darbuotojų klubo ansambliu. “Kertukai” – Kauno Politechnikos instituto studentų ansambliu, “Vienuoliai” - Vilniaus V. Kapsuko Universiteto studentų fizikų ansamblis, *M. Suraučiaus vadovaujama grupė* – Druskininkų medicinos darbuotojų klubo ansamblis. Kartais oficialūs grupių pavadinimai skambėdavo kurioziškai ir net juokingai, kaip antai: Raudonosios vėliavos ordino Kauno mėsos kombinato vokalinis instrumentinis ansamblis.

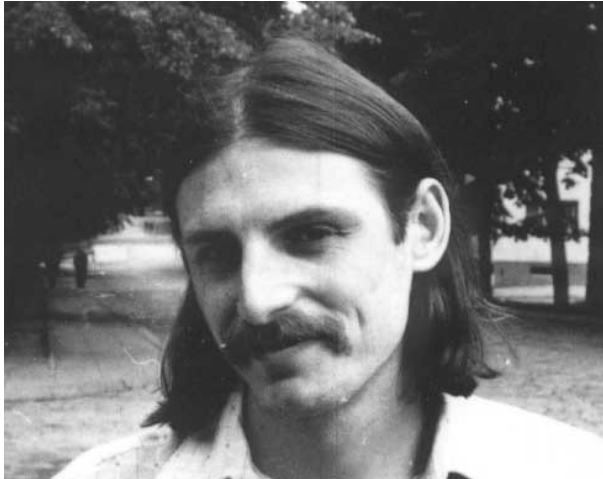

Aisčiai

Gėlių vaikai

Bitės

„Žmonių palaikymas buvo toks didelis, jog užtekdavo ranka rašytos afišos - „koncertas” ir per langus jau kardavosi šimtai gerbėjų”, - pasakoja Kęstutis Antanėlis. - „Štai į studentų grupės „Kertukai“ koncertą Kauno politechnikos instituto (KPI) salėje susirinko apie 800 žiūrovų, nors ji oficialiai talpino tik 500 – obuoliui nebuvo kur nukristi, trūko oro net atidarius visus langus. Toliau buvo dar baisiau – vos užgrojus, nuo gitarinių rifų ir būgnų garsų ant galvų ėmė byrėti tinkas“...

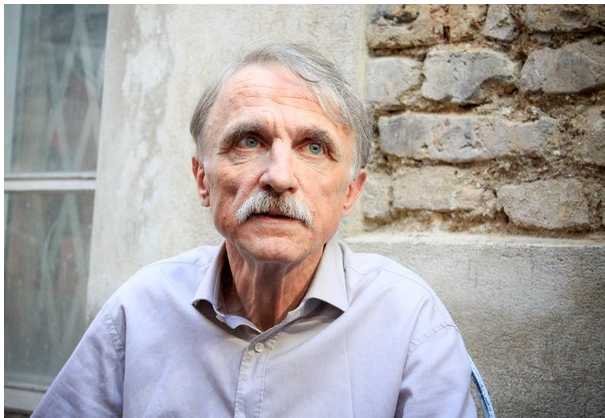
Olegas Zacharenkovas, vienas roko muzikos pionierių pasakoja:

- Susirinkdavome klausytis muzikos ir daugiau mums nieko nereikėjo – nei kalbų, nei žodžių. Kiti stebėdavosi: „Ką jūs ten veikiate, juk susirinkę apie nieką nekalbate? O mums tai buvo kitas pasaulis, kitas bendravimo principas. Mums nerūpėjo, kas kiek ko turi, kiek kieno tėvai gauna pinigų. Svarbiausia mums buvo muzika... 1967 m. pradėjau mokytis S.Nėries vid. mokyklos devintoje klasėje, kurioje mokėsi ir K. Antanėlis. Kurį laiką sėdėjome viename suole. Spontaniškai užsikrėčiau *bitlomanija*, nusirašinėdavau dainų tekstus. Kęstas pamokė mane groti gitara ir ėmiau kurti dainas. Pirmoji daina vadinosi „Išdžius upeliai“. Ją V. Kernagis atliko legendiniame filme „Mažoji išpažintis“ (1972). Jau nuo dešimtos klasės *hipavau*, nešiojau gėlėtus marškinius, nemėgau Sovietų valdžios, nebuvau nei pionierius, nei komjaunuolis. Vėliau už elgesį, nesuderinamą su "tarybinio studento" vardu, buvau išmestas iš Vilniaus universiteto. Teko mokytis ir Pedagoginiame institute. Ten kartą buvo suruoštas Protesto dainos vakaras. Aš sudainavau savos kūrybos dainą „Sugriaukime sienas“. Be abejo, buvau apkaltintas ketinimais suardyti TSRS valstybines sienas... ir vėl atsidūriau „už borto“...

Nesankcionuotas roko muzikos koncertas (iš KGB archyvo)

- Pirmasis spontaniškas roko festivalis vyko Žirmūnų kavinėje. Susirinko fantastiška publika. Vienas vaikinys nusirengė iki pusės ir užsilipo ant stalo. Tada visus pagavo siautulys ir apėmė ekstazė – visi ėmė nusirenginėti - ir vaikinai, ir merginos. Kavinės administracija buvo netekusi žado. Jie šaukė: čia jums ne „laukiniai Vakarai“! Kviėtė miliciją, suvažiavo, ko gero, visi tuo metu budėję ekipažai, gal 5-6 *varanokai* -milicijos automobiliai. Prasidėjo muštynės – milicininkai mušė visus, kas tik pakliuvo, taigi kliuvo ir patiems kavinės darbuotojams. Vėliau buvome kviečiami į apklausas KGB rūmuose. Iš mūsų norėjo išpešti, kas gi dėjosi tą vakarą. Man ikišiol šis vakaras atrodo neįmanomas ir fantastiškas. Pilna salė laisvo šokio ekstazėje paskendusią žmonių, o už lango - nyki sovietinė santvarka su tiražuojamais Lenino paminklais ir biustais... Šis renginys iš tiesų neturėjo precedento visoje Sąjungoje.

Kęstutis Antanėlis

(pogrindyje 1971 m. m. pastatęs roko operą „Jezus Kristus super žvaigždė“):

- Nuo mažų dienų mėgau klausytis muzikos. Pirmoji išgirsta vakarietiška roko grupė buvo *The Animals* ir jos kūrinys „Tekančios saulės namai“, kuriam vėliau pritaikiau *Maironio* eilėrašį „Trakų pilis“ - daina tapo tiesiog lietuviška tautine - visi, kas imdavo mokytis groti gitara, pradėdavo nuo šios dainos... Kaip žinia, roko muzikos įrašų nebuvo taip lengva įsigyti. Sovietinės plokštelių gamyklos jų išvis neleido. Bet muzika iš Vakarų sovietinę Lietuvą pasiekdavo asmeninių kontaktų su užsieniečiais dėka. Buvo žmonių, kurie turėjo giminių ar draugų užsienyje - šie ir siūsdavo. Kitas būdas – Klaipėdos uoste atvykę užsienio laivai. Jų jūreiviai dažnai turėdavo ir plokštelių. Tačiau jų kaina buvo „kosminė“ - 80-120 rublių – tai buvo mėnesinė tarybinio inžinieriaus ar gydytojo alga. Kitas būdas įsigyti muzikos - pirkti iš „spekulantų“, kurie iš vienos vakarietiškos plokštelės daugindavo įrašus juostinių magnetofonų ritėmis. Tai buvo fantastiškas biznis, sunešęs jiems tūkstantines sumas, tuo metu jie buvo pagrindiniai milijonieriai vien iš šito nelegalaus biznio...

Hipiuojama buvo taip pat, kaip ir visame pasaulyje. Susitikę tuometiniame Lenino prospekte iš akių atpažindavom tikruosius *hipsterius*. Tai būdavo pašąmoninis aktas, kuriam galima išvesti paralelę *dzen-budistiniame* bendravime. Bendravimas nebe žodžiais, o nereikšmingom frazėm, mostais, neapčiuopiamu vyksmu... Pradėjome auginti plaukus, dėvėti gelėtus marškinius, nutrintus sulopytus džinsus. Iki plačiųjų masių šis reikalas nenuėjo, tačiau buvo toks sluoksnis, kuris darė taip iš mados. Be abejo, tai buvo vėliau, nes, kaip žinia, visi judėjimai ilgainiui išsigimsta ir išsivadėja... Tikrajam branduoliui pakako vien buvimo tokiais, kokie jie yra, jie buvo savimi, jiems visai nereikėjo, kad kas nors į juos kreiptų dėmesį, būti madingais. Kitas bendravimo būdas buvo per muzikos klausimąsi. Klausydavome *The Doors*, *Jimmy Hendrix'o*, nes jis savo dvasia buvo hipis. Kurie turėjo platesnį akiratį, skaitė *Keruaką*, nes jis buvo *dzen-budistas*...

Svarbus įvykis Lietuvos roko muzikos istorijoje buvo Kęstučio Antanėlio 1971 metais pastatyta roko opera „Jėzus Kristus – superžvaigždė“. Iš draugo gauta *vinilinė* plokštelė K. Antanėliui padarė tokį didelį įspūdį, kad jis nedelsdamas nusprendė operą pastatyti pagrindžio sąlygomis. Roko operos entuziastai natų neturėjo. Klausydami įrašo iš plokštelės atkūrė visą partitūrą mintinai. Pirmą kartą „Jėzus Kristus – superžvaigždė“ buvo atlikta tuometiniame Dailės institute gruodžio 25 dieną, per Kalėdas, nors jas švęsti oficialiai buvo draudžiama. Tai buvo pirmasis šios operos pastatymas ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Sovietų Sąjungoje. KGB agentai sužlugdė spektaklį, įsiveržę į salę...

„Mane ilgai tāsė KGB. Buvo net metams iš instituto išmetę. Tuo metu susidegino Romas Kalanta, o mūsų repertuare buvo prieš dvejus metus parašyta daina, kurioje buvo žodžiai: „Mano širdis – seniai nuodėgulis“. Mus išgelbėjo „Amerikos balso“ pranešimas, kad Vilniuje „Jėzus Kristus“ pastatytas pirmą kartą Sovietų Sąjungoje“, – pasakoja K. Antanėlis. – „Didžiausias paradoksas buvo tas, kad operos įrašo fragmentai pasiekė Ameriką ir nuskambėjo per „Amerikos balsą“, nors mes nepažinojome jokio užsieniečio ir operos įrašo nedarėme? Šios paslapties aš negaliu įminti iki-šiolei...“.

Jūratė Dineikaitė, subūrusi 1965 m. pirmąją merginų roko grupę „Bitės“:

- Tada buvo madingos cheminės „pūstos“ šukuosenos, o mūsų visų buvo lygios, hipiškos. Už tokią „netvarkingą“ išvaizdą dažnai mus apšaukdavo girtuoklėmis. Buvo sunku būti kitokioms nei masė, bet mes norėjome kitos saviraiškos - buvome beprotės, bendramintės, laisvos. Per tą kitoniškumą užsitraukėme sovietinio saugumo struktūrų rūstybę, mat išdrįsime viešai sudainuoti lietuvišką dainą „Ant kalno mūrai“. Aš parašiau šiai dainai aranžuotę gitaroms. Buvo pavasaris, „Erfurto“ restorano langai atidaryti ir mes penkios užtraukėme „Ant kalno mūrai“, pritariant gitarų ir būgnų trenksmui. Subėgo visi padavėjai, stovėjo suakmenėję ir išpūstomis akimis. Jie nieko nesakė, bet išraiška buvo iškalbinga. Visa publika su mumis kartu dainavo, rėkė... Pažiūrėjome pro langą - gatvėje minia žmonių, kurie taip pat dainavo kartu su mumis. Tai buvo bomba! Nieko panašaus nepasikartojė iki Sąjūdžio laikų mitingų“.

Dar vienas svarbus *bytniko* gyvenimo bruožas, kuris jungė, bet tuo pačiu išskyrė iš kitų, buvo aistra keliauti. Viena iš ryškiausių Sovietų Sąjungos *bytnikų* savybių buvo jų nuolatinis noras plėsti savo akiratį bei užmegzti naujas pažintis su panašų gyvenimo būdą propaguojančiais ir panašią muziką grojančiais jaunuoliais kituose Sovietų Sąjungos miestuose. Dažniausiai buvo keliaujama „tranzuojant“, rečiau traukiniais ar lėktuvais.

Bytnikai roko muzikantai tranzuoja (7-tas dešimtmetis, KGB medžiaga)

Džeko Keruako „Kelyje“ buvo kultinė jaunosios kartos knyga, o joje kaip tik ir buvo propaguojamas „tranzuojančio“, laisvo, nesuvaržyto, neprisirišusio prie vietų ir daiktų, žmogaus įvaizdis. „Tranzavimas“ tapo vos ne profesionaliu sportu, ypač šiltuoju metų laiku. Pagrindiniai kelionių centrai – pravažiuojant Rygą, nuvykti iki Talino (šis miestas Sovietų Sąjungoje buvo savotiška Meka) *bytnikams* buvo „garbės reikalas“, taip pat Krymas, Leningradas, Maskva. Dažnas buvo „išmaišęs“ visą Sovietų Sąjungą. Į Estiją važiuodavo dėl to, kad čia buvo žymiai liberalesnis gyvenimas. Muzika mus versdavo tranzuoti, nes tai irgi buvo principas. Vasara buvo patogiausias metų laikas, šiuo metu laiku daug muzikantų plūsdavo į Lietuvos pajūrį (Palanga, Kuršių Nerija). Palangos „akmenys“ (tvoros dalis centrinėje miesto dalyje) buvo visų *bytnikų* susitikimo „taškas“. Visoje plačioje Sovietų Sąjungoje roko muzikantai dažnai jausdavosi kaip namuose, nes visuomet atsirasdavo tų, kurie savo namuose apnakvindindavo, valgydindavo, dalinosi rūbais ir muzikos plokštelėmis.

„Ilgaplaukių bendruomenės nariai nevaržomai galėjo lankytis vieni pas kitus. Durys buvo atviros visiems. Kiekvieno mūsų butas būdavo visų. Grįžti namo, o pas tave jau sėdi koks svečias iš Piterio ar Simferopolio, geria sau juodą stiprią arbatą – *čefyrą*“, – prisimena kitas *bytnikas* Linas Mažeika.

„Tranzavimas“ taip pat neatitiko sovietinės ideologijos, tai buvo siejama su valkatavimu, todėl *bytnikai* buvo gaudomi, sodinami į kalėjimus „perauklėjimui“.

Pirmiausia priemonė, kurios valdžia imdavosi prieš tokius jaunuolius, buvo plaukų kirpimas. Mokyklose direktoriai vaikščiodavo po klasę su liniuote ir matuodavo, ar plaukai ne ilgesni už rodomojo piršto storį. Universitetuose, kur veikė karinės katedros, ilgi plaukai taip pat būdavo kerpami, ilgaplaukių neaptarnaudavo kavinėse, neįleisdavo į lėktuvus. Kovai su ilgais plaukais veikė ir specialios komjaunimo grupės, kurios tiesiog gatvėje gaudydavo ilgaplaukius...

„Bitlo“ perauklėjimas - karikatūra iš tuomečio humoro žurnalo „Šluota“

„Mus visą laiką gaudė komjaunuoliai ir milicija ir kirpdavo tiesiog gatvėse, plėšydavo džinsus, sumušdavo milicijos skyriuose. Buvom kaip tikri pokario partizanai- miško broliai. Išėini į miestą ir nežinai ar grįši, nes gali atsidurti milicijos skyriaus areštines rūsyje, kur tave du kirps plikai mašinėle, dar trys laikys už galvos, kojų ir rankų. O „desertui“ dar gausi „bananų“ (taip vadinosi milicininkų guminės lazdos). Jie jautė, kad mes ne iš kelmo spirti, kad turim kažką, ko jie nesupranta, todėl esame pavojingi“, - pasakoja Olegas Zacharenkovas.

Maištaujantis jaunimas valdžiai buvo kaip rakštis, jis trukdė kurti socializmą ir buvo gyvas priekaištas, kad ne visada sistema gali sukontroliuoti visuomenę. *Bytnikai* buvo įvardijami kaip „buržuazinių vakarų idėjų persisunkę“ ar kaip „keliaklupsčiaujantys prieš vakarus“. Valdžia juos lygino net su psichiškai nesveikais. Antai, 1972 metais ruošiantis Spalio revoliucijos šventimo metinėms, KGB buvo nurodyta, kad reikia „patikrinti visus rajono teritorijoje esamus įskaitoje psichiškai nesveikus ir visuomenei pavojingus asmenis ir susitarus su Žiegdrių psichiatrinės ligoninės vadovybe, švenčių laikotarpiu juos izoliuoti“. Psichiatrinė praktika neretai buvo naudojama, nes tiek oficialiosios valdžios, tiek didžiosios visuomenės dalies bytnikai buvo laikomi nesveikais – žodis „bitlas“ reiškė nevaleiką...

Režisūrinė traktuotė

Filmą sudarys 9 dokumentinės novelės (po 7-8 min.), apjungtos bendra sugrįžimo į „vakar“ laikmetį idėja. Kiekviena novelė, turinti savąją temą, pasakotų istoriją liudininkų akimis: per faktus, įvykius, patirtį, panaudojant autentišką garsinę bei vizualinę medžiagą, taip pat per sąsajas su dabartimi: herojai grįžtų į istorines vietas, tarsi vėl atsidurdamas „buvusiame“ laike. Filmo pabaigoje visi filmo herojai susirenka draugėn ir iškeliauja ieškoti savojo „prarasto“ laiko – kaip kultinio *Keruako* herojai – į *Yesterday* šalį...

I dalis. „Gėlių vaikai iš šovinių gilzės“

Šis dalis skirta „gėlių vaikams“ - tam pokario kartos 6-7 dešimtmečio jaunimui, kuri mėgino savitu raiškos būdu – apranga, ilgaplaukėmis šukuosenomis, pacifistinėmis ir laisvos meilės idėjomis priešintis totalitarinei santvarkai. Jos herojais būtų šokėjas-mimas Povilas Stravinskas, pirmojo hipio muzikanto Džyzos-Jegorovo draugai ir Vilniaus „brodo“ (dabartinio Gedimino pr.) herojai.

II dalis „Liuksemburgo radijas medyje“

Ši dalis skirta tuomečio jaunimo siekiam „pramušti“ *Geležinę Uždangą* radijo bangomis. Kaip buvo meistraujamos antenos, perdurbami radijo imtuvai, kurie galėtų „pagauti“ užsienio radijo stotis. Kaip radijo kolekcionierius mažeikiškis Kazys Popliauskas ne tik anteną, bet ir patį radijo aparatą buvo įkėlęs į medį ir ten pasidaręs žmogaus dydžio „inkilą“ Liuksemburgo radijo stočiai klausyti ir muzikai įrašinėti – įlipdavo ir jame sėdėdavo iki paryčių...

III dalis. „Elektrinės gitaros, kraujuojantys pirštai ir dingęs šviesoforas“

Ši dalis skirta jaunesiems meistrams, kurie kūrė gitaras, stiprintuvus, kolonėles ir kaip vieną naktį vienoje Vilniaus sankryžoje „išgaravo“ šviesoforas, kuris vėliau buvo panaudotas „šviesos muzikai“ pasigaminti, už kurį jo kūrėjai gavo net išradimo medalius sovietinėje liaudies laimėjimų parodoje Maskvoje. Kuo baigdavosi eksperimentai sumeistrauti – prarastais pirštais, randais ir baudžiamosiomis bylomis, o juk viskas buvo daroma tik dėl muzikos...

IV dalis. „Koncertas kolūkio karvėms arba apie ką nesapnavo bitlai“

Ši dalis skirta jaunimo *big-byto* muzikos atsiradimui. Herojai – anuomet buvusių pagrindinių grupių kūrėjai (*Kertukai, Raganiai, Nuogi ant slenksčio, Gėlių vaikai*) ir kaip susiklostė jų likimai – vieni tapo įžymiais medikais, mokslininkais, kiti nusikaltėliais ir *bomžais*... Ko tikrai nesapnavo „bitlai“, kad jų dainos skambės Lietuvos kolūkio karvėms – būtent Vilniaus rajone, vienoje fermoje, vyko pirmasis pagrindinis *big-byto* muzikos festivalis.

V dalis. „Kur išskrido drambliai arba kodėl silkės sulipo į obelį?“

Ši dalis skirta *big-byto* muzikos tematikai: kokios temos, tekstai anuomet vyravo, kaip buvo apeinama cenzūra, kokia buvo „ezopo“ kalba, kaip „skraidė drambliai“, „silkės lipo į obelį“ ir kaip „miręs katinas“ deklamavo eiles. O.Zacharenkovas ir jo kurta slapta *bitlomanijos brolija*, panaši į garsiąją „mirusių poetų“ draugiją.

VI dalis. „Geliančios muzikinės bitės“

Ši dalis skirta to meto merginoms – pirmosios feminizmo idėjos, *mimi ir maxi (mini sijonas, maxi plaukai)*, peroksidinės galvos ir koncertas be kelnaičių, kaip protestas už draudimą groti „Ant kalno mūrai“. Merginų grupės: „Bitės“, „Eglutės“ - kaip jos „įgėlė“ tarybų valdžiai.

VII dalis. „Tas saldus vinilo traškesys“

Ši dalis skirta mėginimams fiksuoti, įrašinėti muziką, ją platinti, skleisti. Pagrindinės įrašų studijos daugiabučių rūsiuose, kaimo sodybose ir net sovietinio karinio dalinio garaže. Vilniaus plokštelių studijos veikla ir studijos sielos – Zinutės Nutautaitės siekis išleisti nepripažintų atlikėjų muziką, kone detektyvinio žanro istorijos apie tai, kaip Vilniuje buvo leidžiami tokie *vinilo* įrašai, už kuriuos grėsė įkalinimas...

VII dalis. „Kristus, nukryžiuotas Vilniuje“

Ši dalis skirta K. Antanėliui ir jo „kosminei“ idėjai – Vilniuje pagrindžio sąlygomis pastatyti roko operą „Jėzus Kristus – super žvaigždė“. Tai buvo antrasis pastatymas pasaulyje (po Londono). „Amerikos balsas“ nenorėjo skelbti šios žinutės, nes ja tiesiog netikėjo... Kaip minėjo žurnalistas R.Sakadolskis, tuo metu dirbęs „Amerikos balso“ lietuviškoje redakcijoje: „Mes greičiau būtume patikėję marsiečiais, bet ne šia žinia“...

VIII dalis. „Palata be numerio arba Vasaros gatvės serenados“

Ši dalis skirta tuometės valdžios struktūrų siekimu „atvesti į protą“, pagydyti nuo „Vakarų buržuazinės ideologijos“ jaunimo muzikos grupių dalyvius: metodai, gydymo „būdai“ ir kaip patys garsios psichiatrinės ligoninės Vasaros gatvėje dirbę medikai prašydavo „gydomųjų“ pacientų įrašų ir slapta rengė naktinius „gyvo garso“ koncertus grotuotose palatose.

IX dalis. „Kelionė į Yesterday šalį paskui Keruaką“

Paskutinioji dalis – *coda*. Po kiekvienos iš ankstesnių dalių, jos herojai susirenka prie didelio kelio, vedančio horizonto link... Ruduo. Taip susirenka paukščiai tolimai kelionei. Filmo herojai iškeliauja ieškoti „Vakar“ šalies. Revoliucijos ėda savo vaikus. Jie buvo atstumti tada, bet ar reikalingi dabar?...